

Interjeras kaip kritika kaip peizažas¹

Atrodo, kiekviena užmarštis turi savo kainą.²

Valdas Ozarinskas yra vienas aktyviausių pastarojo dešimtmečio menininkų ir drauge – vienas sunkiausiai suprantamų.³ Jo darbai atrodo neužbaigti tiek pavidalo, tiek turinio požiūriu. Dar būdamas studentas, menininkas susidūrė su Guy Debord'o situacionizmo teorija, Lacano struktūralizmu, Lévi-Strausso, Barthes'o ir Foucault bei Baudrillard'o poststruktūralizmu ir Derrida.⁴ Šio menininko vizualinės kultūros žinių šaltinis yra televizija.⁵ Kad ir kaip būtų, kelerius pastaruosius metus jis atsisako identifikuoti savo šaltinius, teigdamas, kad žinios apie juos tik apribotų jo kūrinių interpretavimo galimybes.⁶

Per visą XX a. daugelis kasdienių objektų buvo vadina mi menu.⁷ Apropiacijos (infiltracijos, pasisavinimo) principas dar XX a. pradžioje pirmasis pasitelkė Marcelis Duchamp'as, o šie principai pasiekė kulminacinį tašką septintojo dešimtmečio popmene. Aštuntojo dešimtmečio pabaigoje apropiacijos principai vėl pasidarė madingi ir tapo dar populiariausi nei popmene – paveikslui iš reklamų ir televizijos buvo urmu eksploatuojami meno kūriniuose.⁸ Pasaulis yra pripildytas informacijos, teigia V. Ozarinskas. Kol įgyjama patirties, žmogus jau viską sužino, taigi kas yra tai, kas jį vis dar gali džiuginti?⁹

Sprendimai ir galutinės išvados čia nėra siūlomos. V. Ozarinsko darbai funkcionuoja lygiai tuo pačiu principu: jie niekada nėra užbaigti, visada yra modifikavimo, keitimosi procese. Jų galiojimo laikas yra trumpas, bet net ir per šį trumpą laiką jie tiksliai atkovoja žiūrovo jausmus.¹⁰

Menininkas demonstruoja, kad jo susirūpinimas dabartimi gali būti užfiksuojamas ne tik fotografijoje, kine, conceptualiame ir instaliaciniame mene, tapyboje, bet ir interjere.¹¹ V. Ozarinskas savo sugestija valdo mūsiškį išorinio pasaulio suvokimą, asociacijų perkrautas struktūras, spalvas, formas, iliuzijas ir klišes.¹²

Kad šis sudėtingas pasaulis funkcionuotų, reikalingos taisyklės, bet pastarosios turėtų visada skleisti tolerancijos ir priežastingumo atmosferoje. Šis idealistinis socialinės santarvės jausmas yra nuolatinė V. Ozarinsko kūrinių tema. Taigi jis pristato tik tą meno konteksto dalį, kuri yra per dažnai neutralizuojama kasdienybėje.¹³ Instaliacijos, fotografijos ir objektai nepretenzingai, bet tiksliai pabrėžia erdvės ir laiko išvietinimo (angl. *displacement*) ir išnykimo momentus.¹⁴

Šį aspektą V. Ozarinskas pabrėžia savo kūriniuose „Be pavadinimo“ (*Untitled*).¹⁵ Tiek trivialumu, tiek vitališkumu jie atskleidžia asmeninę ir kasdieninę laiko tėkmės prigimtį. Ši kvapą gniaužianti produkcijos sanaka užkabina gilesnę meno prasmę, kuri yra totaliai sinchronizuota su gyvenamo meto trukme.¹⁶ Rezultatas – aliuzijų tinklas, kuris biografinius turinius supina su istorinių ir mitologinių pasakojimų siūlais tipišku postmoderniu stiliumi.¹⁷ Kūriniai priklauso skirtingoms tikrovėms. Taip V. Ozarinskas pristato

laiko susipynimus. Skirtingi dalykai nutinka skirtingais momentais, net su ta pačia medžiaga ar toje pačioje vietoje. Būdamas šio proceso dalyvis, žiūrovas pradeda suvokti, kad tikrovė išvengia bet kokios dokumentacijos.¹⁸

Taip išskyla neortodoksiška istorijos koncepcija. Ji nėra tiesiog paruošta ir pateikta, tačiau kinta kartu su pateikiamomis perspektyvomis. V. Ozarinsko kompozicinis atvirumas yra daugiau nei vien stiliaus principas: jis prieštarauja tvarkos ir kontrolės troškimui, kuris dažnai yra matomas interjerų architektūroje ir organizacijoje.¹⁹ Žvelgiant iš tokio taško, šio menininko kūryba taip pat yra konfrontacijos tarp to, kas reprezentuojama, ir to, kaip reprezentuojama, išraiška. Visuose šiuose kūriniuose V. Ozarinskas sąmoningai siekia balansuoti tarp kultūrinio trivialumo, emocijos ir grožio.²⁰ Jo atvirumas meta iššūkį meno reprezentacijos mechanizms ir sukuria vizualinių menų bei kitos meninės veiklos hibridą.²¹ Vos tik kas nors pasiduoda jo pasiūlytomis estetinėms patirtims, išaiškėja, kad tai tebuvo triukai. Pavyzdžiui, šio laikraščio skaitytojams nėra įmanoma neliesti kitų dviejų puslapių (pagal šio straipsnio koncepciją V. Ozarinskas norėtų, kad kiti du puslapiai liktų nepaliesti – V. K.), nes skaitytojas turi tuos puslapius perversti, kad galėtų skaityti toliau.²² Jis taip pat yra susirūpinęs intervencijos ir ekosistemą socialiniais padariniais ir jų santykiais su finansinėmis bei simbolinėmis vertėmis.²³

Taigi V. Ozarinskas sukuria įtikinamus meno pasaulio hierarchijų ir priklausomybių pasaulius.²⁴ Meno pasaulis, palyginti su prabangos prekių pasauliu, yra mažas, bet principai, kurie nulėmia sėkmę ar nesėkmę, šio menininko pasaulyje staiga atrodo labai panašūs.²⁵ Su šiomis nuorodomis menininkas ne tik įtvirtina savo kūrybą meno pasaulyje, bet ir ironiškai kvestionuoja mūsų požiūrį į stilistinius bruožus meno pasaulio rinkos sistemoje.²⁶ Nomenklatūros atliekami moksliniai procesai ir kategorizacija taip pat yra kontrolės aktai, kurie paklūsta dominuojančiai laikotarpio ideologijai.²⁷ Taip V. Ozarinsko menas vykdo ryžtingą intervenciją į dominuojančios sistemos struktūras ir priverčia suabejoti mūsų kūno ir jo teisių sampratą greitai besikeičiančiais laikais.²⁸ Tai sukuria naują suvokimo dimensiją. Muziejus liovėsi buvęs praeities, nostalgikų prisiminimų ir pokalbių vieta, be to, autorystė prarado savo svarbą: kūriniai tapo prieinami čia ir dabar.²⁹ V. Ozarinsko kūriniai juda tarp dviejų polių: tarp pretenzijų į meninę autonomiją ir nuorodų į tai, kas asmeniškai, socialu ir institucionali.³⁰ Pats svarbiausias yra medžiagos pasirinkimas.³¹

Vėliau V. Ozarinsko koncepcijos tapo dar sudėtingesnės.³² Menininko protagonistai yra dažnai susiję su socialiniais ar politiniais įvykiais. Jo tema yra individualaus elgesio formavimas naudojant žiniasklaidą ir socialines struktūras.³³ V. Ozarinskas subtiliai sujungė asmenines patirtis ir meno istorijos idėjas su politinėmis pažiūromis. Menininkas dažnai apmąsto specifinę jaunojo Kubos menininko homoseksualo padėtį, bet išvengia banalumo klišių.³⁴ Pavyz-

džiui, kodėl juodųjų aktorių atvaizdai yra prastai išeksponuoti, nors baltieji vyrai yra ryškiai apšviesti? Tačiau, nepaisant šios politinės retorikos, kūriniai yra itin patrauklūs dar ir dėl retkarčiais pasitaikančios sentimentalios nostalgijos, nes visų menininko mūšių tikslas tėra „pergalingas grožio sugrąžinimas“.³⁵

V. Ozarinskui nėra svarbu ironiškas jo subjektų išeksponavimas, jam svarbesnis analitinis tyrinėjimas.³⁶ Kūriniai neskatina tiesioginio tapatinimosi su jų subjektais, nes šie yra laikomi atstu.³⁷ Reklama, propaganda ir misionieriški atsišaukimai veikia kaip magnetai. Jei lydi sėkmė, jie čiumpa mases už gerklės, uždaro į ratą ir neleidžia joms toliau eiti.³⁸ Jausmas, kad esi visada stebimas, ne tik būdingas buvusiai VDR, bet ir charakterizuoja postmodernios sistemos tikrovę.³⁹

Tolesnis kūrinių vystymasis paprastai yra paliekamas nenulemtas.⁴⁰ Iš pirmo žvilgsnio kūriniai gali atrodyti lengvabūdiški, tačiau po kelių akimirų išvysti jų gilumą.⁴¹ Jų ribos pasidaro matomos, bet drauge ir atsiveria.⁴² Jos atspindi suvokimo sąlygas, šios medijos ypatybes ir (numanomą) politinę kūrinių panaudojimo dimensiją.⁴³ Bet tai, kas atrodo kaip mėgėjiška klaida, išties reprezentuoja detalių medijos patikrinimą.⁴⁴ Šiaip ar taip, šie formalūs aspektai niekada negali dominuoti, nes V. Ozarinskui visada itin rūpi ir turinys. Žvelgdami į šiuos kūrinius mes nežinome, vilkė stovi prieš mus ar už mūsų; arklių banda yra susispietusi virš mūsų ar po mumis.⁴⁵

Daugelyje savo darbų V. Ozarinskas įvairiais būdais įterpia nuorodas į kitų menininkų kūrybą.⁴⁶

Kartkartėmis šio menininko draugai prisideda prie kūrinių kūrimo. Tai padeda paneigti romantinį mitą apie autonišką menininko genialumą ir kartu praplečia jo kūrybą papildomais turinio ir stiliaus aspektais.⁴⁷

Jokių komentarų. Dalyviai patys turi savo idėjas ir įžvalgas, tačiau jas pasilieka sau.⁴⁸

VALENTINAS KLIMAŠAUSKAS

¹ Visi šio straipsnio sakiniai (autorius tik pakeitė juose minimas menininkų pavardes vilniečio Valdo Ozarinsko pavarde) paimti iš: *Art now*, Köln: Taschen, 2001. Redaktoriai: Burkhard Riemschneider, Uta Grosenick. Autoriai: Lars Bang Larsen, Christoph Blase, Yilmaz Dziewior, Jean-Michel Ribettes, Raimar Stange, Susanne Titz, Jan Verwoert, Astrid Wege.

² Astrid Wege apie Mike'ą Kelley, p. 85.

³ Christophas Blase apie Liamą Gillicką, p. 54–55.

⁴ Jeanas-Michelis Ribettes apie Peterį Halley, p. 65.

⁵ Raimaras Stange apie Tracey Moffatt, p. 108.

⁶ Susanne Titz apie Thomą Demandą, p. 34.

⁷ Christophas Blase apie Kathariną Fritsch, p. 50.

⁸ Christophas Blase apie Richardą Prince'ą, p. 134.

⁹ Christophas Blase apie Eiją-Liisą Ahtilą, p. 13.

¹⁰ Christophas Blase apie Liamą Gillicką, p. 54–55.

¹¹ Susanne Titz apie Franzą Ackermanną, p. 10.

¹² Susanne Titz apie Franzą Ackermanną, p. 10.

¹³ Christophas Blase apie Angelą Bulloch, p. 24.

¹⁴ Raimaras Stange apie Gabrielį Orozco, p. 114.

¹⁵ Astrid Wege apie Andreą Gursky, p. 62.

¹⁶ Jeanas-Michelis Ribettes apie Nobuyoshi Araki, p. 17.

¹⁷ Raimaras Stange apie Keithą Edmierį, p. 40.

¹⁸ Christophas Blase apie Pierre'ą Huyghe, p. 80.

¹⁹ Astrid Wege apie Candidą Hofer, p. 70.

²⁰ Yilmazas Dziewioras apie Gary Hume'ą, p. 78.

²¹ Yilmazas Dziewioras apie Cosimą von Bonin, p. 22.

²² Raimaras Stange apie Andreą Slominski, p. 152.

²³ Yilmazas Dziewioras apie Daną Petermaną, p. 125.

²⁴ Yilmazas Dziewioras apie Maurizio Cattelaną, p. 26.

²⁵ Christophas Blase apie Sylvie Fleury, p. 47.

²⁶ Yilmazas Dziewioras apie Georgą Heroldą, p. 66.

²⁷ Astrid Wege apie Marką Dioną, p. 38.

²⁸ Larsas Bangas Larsenas apie Henriką Plenge Jakobseną, p. 82.

²⁹ Susanne Titz apie Micheli Majerusą, p. 105.

³⁰ Astrid Wege apie Isą Genzken, p. 52.

³¹ Astrid Wege apie Isą Genzken, p. 52.

³² Susanne Titz apie Gillian Wearing, p. 170.

³³ Astrid Wege apie Paulą McCarthy, p. 106.

³⁴ Yilmazas Dziewioras apie Feliksą Gonzalezą-Torrezą, p. 58.

³⁵ Raimaras Stange apie Zoe Leonard, p. 96.

³⁶ Yilmazas Dziewioras apie Johną Carriną, p. 30.

³⁷ Susanne Titz apie Rineke Dijkstra, p. 36.

³⁸ Susanne Titz apie Barbarą Kruger, p. 91.

³⁹ Raimaras Stange apie Jane and Louise Wilson, p. 176.

⁴⁰ Astrid Wege apie Jeffą Wallą, p. 169.

⁴¹ Christophas Blase apie Philippe'ą Parreno, p. 120.

⁴² Astrid Wege apie Gerwaldą Rockenshaubą, p. 145.

⁴³ Astrid Wege apie Thomą Ruffą, p. 146.

⁴⁴ Christophas Blase apie Dianą Thater, p. 158.

⁴⁵ Christophas Blase apie Dianą Thater, p. 158.

⁴⁶ Yilmazas Dziewioras apie Georgą Heroldą, p. 66.

⁴⁷ Yilmazas Dziewioras apie Franzą Westą, p. 172, 173.

⁴⁸ Christophas Blase apie Vanessa Beecroft, p. 20.

Valdas Ozarinskas. Be pavadinimo. 2006